

תקציר הוראות בטיחות עבודה בגובה בהתאם לתקנות הבטיחות בעבודה(עבודה בגובה), התשס"ז-2007

תאונות עבודה בכלל ותאונות עבודה כתוצאה מנפילה מגובה ניתן למנוע וחשוב למנוע. בהתאם לנתונים סטטיים המפורסמים על ידי המוסד לביטוח לאומי עולה כי למעלה ממחצית מתאונות העבודה המדווחות הנם תאונות עבודה אשר קשורות לעבודה בגובה. לאור חשיבות הנושא פרסם משרד התמ"ת בשנת 1997 תקנת עבודה בגובה (להלן: "התקנה"), אשר מסדירה וקובעת את כללי העבודה בגובה אשר מטילה חובת בטיחות הן על מבצע העבודה (קבלן העבודה / המעסיק) והן אחריות אישית על העובד. להלן *סקירה קצרה של התקנה בהתייחס לעבודה כללית בגובה, ציוד מגן אישי, עבודה על סולמות ועבודה על במות הרמה ניידות תוך דגש על עיקרי החובות המוטלות בתקנה על העובד בגובה:

כללי:

בהתאם לתקנות חובה על כל עובד בעבודה בגובה, לעבור קורס בהתאם לסוג העבודה אותה הוא מבצע, כמו כן, חובה לבצע רענון אחת לשנתיים לכל הפחות, כל עובד בעבודה בגובה חייב להצטייד בציוד מגן אישי (צמ"א) תקין, ולהיות מיומן בהפעלתו. כל עבודה בגובה חייבת להתבצע ע"י 2 אנשים לפחות.

מהי עבודה בגובה?

עבודה בגובה הנה כל עבודה שבשלה עלול ליפול אדם לעומק העולה על 2 מטר ושנתקיים בה אחד מאלה:
(א) לא הותקנו עבודה משטח עבודה או מדרכת מעבר עם גידור או מעקה תקני ואמצעי גישה נאותים ובטוחים.
(ב) העבודה מצריכה את הטיית גוף האדם ביותר מ-45 מעלות מעבר לגידור או למעקה של משטח העבודה או מדרכת המעבר.
(ג) עבודה המתבצעת מתוך בימה מתרוממת ניידת, סל להרמת אדם או פיגום ממוכן, למעט עבודת אחסון פריטים על גבי מדפים בתוך מבנה מקורה.

דוגמאות לעבודות שיש בהם על מנת להוות עבודה בגובה המחייבות את העובד לעבור הדרכה בגובה:
איטום בגובה, צביעה בגובה, בדיקות ליקויי בנייה, מיגון, ניקיון חלונות בגובה, עבודות בניין בגובה (פיגומים, מנוף, מעלית הרמה וכו'), מיזוג, איטום, חיזוק שיש, צביעה וכל עבודה אחרת שעונה על הגדרת עבודה בגובה.

מיהו מדריך עבודה בגובה הרשאי להדריך עובד בגובה?

מי שמוסד להכשרה (אשר קיבל אישור מטעם מפקח העבודה הראשי) נתן לו תעודת הכשרה לשמש מדריך באחד או יותר מתחומי העבודה שנקבעו בתקנות (מדריך עבודה בגובה, מטפס תרנים, מנהל מקצועי לעבודה בגובה), והוא רשום במרשם רק הכשרה ע"י מדריך עבודה בגובה המוסמך מטעם משרד התמ"ת הנה הכשרה המזכה באישור הנדרש בחוק.

מי יכול וחיוב לעבור הדרכת עבודה בגובה?

כל עובד חייב לעבור הדרכה אך ורק בתחומי העיסוק השוטף שלו וכך ירשם ויתועד בכתב המינוי שיקבל עם סיום ההדרכה. באחריות **המעביד / מנהל העבודה, להחזיק ברשותו העתק של אישור הדרכה תקף עבור כל עובד, החתום ע"י מדריך מוסמך לעבודה בגובה. באחריות העובד להחזיק ברשותו אישור עבודה תקף.

מהי האחריות המוטלת על העובד?

- למלא בקפידה את הוראות הבטיחות שנקבעו בתקנות ולא לבצע כל שינוי מהותי בכל התקן, אביזר, או ציוד אחר (פריטים) לביצוע עבודה בגובה;
- להודיע למעבידו / מנהל העבודה על כל פגם, תקלה או שינוי מהותי בפריטים, או על כל סיכון במקום העבודה שנתגלה לו במהלך עבודתו
- להודיע למעבידו / מנהל העבודה על היותו של העובד במצב בריאותי או נפשי העלול לסכן את עצמו או אדם אחר.

האם קיימת חובת בדיקה רפואית לכל עובד בגובה?

חובת קבלת אישור רפואי ע"י רופא תעסוקתי חלה על מטפסי תרנים גולשי בניין והמנהלים המקצועיים לתחומי עבודה אלה. כל עובד גובה אחר אינו נדרש לאישור רפואי לצורך עבודתו. עם זאת, יודגש כי אין בהעדר הצורך במתן אישור כאמור על מנת לפגום באחריותו של העובד להודיע למעבידו על כל בעיה בריאותית או נפשית העלולה לסכן את עצמו או אדם אחר בעת עבודתו בגובה.

תנאים לביצוע עבודה בגובה:

- א. אסורה עבודה בגובה אלא לאחר שתואמה עם בעל מקום העבודה.
- ב. אזור סכנה אשר עלולים להימצא בו עוברי אורח, מכוניות וכד' יסומן וישולט
- ג. בעת ביצוע עבודה בגובה, קיימת חובה כי עובד בגיר נוסף יהיה במפלס הקרקע. באחריותו לקיים קשר עין עם העובדים בגובה לסייע להם ככל שניתן ולמנוע הימצאות אנשים אזור הסכנה.
- ד. החומרים, הכלים והציוד חייבים להיות מאובטחים לעובד בגובה במשך כל זמן העבודה בגובה לשם מניעת נפילתם.

האם קיימת מגבלת עבודה בגובה בשל תנאי מזג אוויר?
כן, עבודת גובה בלילה, בתנאי מזג אוויר קשים (ראות לקויה, רוחות חזקות, גשם שוטף וכו') חייבת להתבצע בכפוף להוראות **ביצוע מפורשות בכתב של המעביד / מנהל העבודה ביחס למקרים אלו.**

האם קיימת מגבלה על עבודה ליד קו מתח?
כן, באחריות המעביד / מנהל העבודה לוודא כי העובד בגובה ישמור מרחק מקו מתח לפחות של 3.25 מטרים מקו מתח של עד 33 קילוולט ולפחות 5 מטרים מקו מתח העולה על 33 קילוולט.

ציוד מגן אישי (צמ"א):

מהו ציוד מגן אישי (צמ"א) ומהי חובת השימוש בציוד זה?
דוגמאות לציוד מגן אישי הנם: רתמת בטיחות, כובע מגן, נעלים מיוחדות עם סוליה כנגד החלקה (לפרוט נרחב יותר יש לפנות לתקנה וכן לתקינה בנושא). כל עובד בעבודה בגובה, מחוייב כי במשך כל זמן עבודתו בגובה ישתמש בצמ"א להגנה מפני נפילה מגובה, לרבות שימוש ברתמת בטיחות המחוברת למערכת לבלימת נפילה, שימוש בקסדת מגן, שימוש בנעליים למניעת החלקה וכיוצ"ב. חריג מן האמור הנו שימוש בסולם שגובהו עד 4.5 מטר, שאינו מחייב שימוש בצמ"א וכן טיפוס עגורנאי מוסמך על סולם בעגורן צריח לצורך הפעלתו.

הוראות שימוש

לכל צמ"א יצורפו הוראות בטיחות, שימוש ותחזוקה בשפות עברית וערבית. על הוראות אלו להיות בצמוד לציוד.

על מי חלה האחריות לספק ציוד המגן?
באחריות המעביד / מנהל העבודה לספק את כל הציוד הנדרש על מנת לעמוד בכללי הבטיחות הקבועים בתקנה. באחריותו לספק ציוד תקין בהתאם לתקינה הקיימת.

על מי חלה החובה השימוש בציוד המגן?
באחריות המעביד / מנהל העבודה, לוודא כי עבודה בגובה לא תתבצע אלא בהתאם להוראות התקנה וכי העובד יעשה שימוש בזמן עבודתו בציוד הצמ"א שברשותו, מעוגן למערכת בטיחות מתאימה וכן כי העובד יהיה בעל אישור הדרכה בגובה בתוקף.

האם ניתן לבצע שימוש חוזר במערכת צמ"א אשר נעשה בה שימוש לבלימת נפילה?
מערכת צמ"א אשר נעשה בה שימוש ובלמה נפילה נדרשת להיבדק ע"י היצרן. סופג אנרגיה לאחר שנעשה בו שימוש בעקבות נפילה, יוחלף, ואין לעשות בו שימוש נוסף.

סולמות:

כל סולם נייד הנעשה בו שימוש לעבודה בגובה נדרש לעמוד בדרישות התקן הישראלי ת"י – 1847.

מיהו האחראי לתקינות הסולם?
באחריות המעביד / מנהל העבודה לדאוג כי הסולמות אשר ישמשו את העובד בגובה יהיו ללא פגם, מחומר מתאים ומן הסוג המתאים לאופי העבודה המבוצעת ובמידים ובגבהים הנדרשים.

מה עושים עם סולם שנפל?
סולם שנפל נפילה לא מבוקרת או סולם אשר שינעו אותו באמצעות כלי רכב נדרש לבדוק אותו טרם השימוש ולוודא כי הוא לא ניזוק, כל רכיבי הסולם שלמים ואין בו סדקים או עיוותים או מרווחים בלתי סבירים.

מה דינו של סולם פגום?
באחריות המעביד / מנהל העבודה לוודא כי לא יעשה שימוש בסולם פגום עד לתיקונו ואם ל ניתן לתקנו יש לדאוג להשמדתו כך שלא יתאפשר בו שימוש נוסף.

האם חל איסור על שימוש בסולמות שאינם עומדים בתקן הישראלי?
ניתן להשתמש בסולם עץ שאינו עומד בדרישות התקן הישראלי ובלבד שהוא מיועד למעבר בין מפלסים שונים בעבודות בניה בלבד והוא בנוי בהתאם לדרישות הקבועות בתקנה.

האם ניתן לבצע עבודות מעל לסולם?
ניתן לבצע עבודה מעל סולם, שאינה ממושכת או מאומצת ובלבד שהיא אינה מחייבת את הטיית גוף העובד באופן שעלול לגרום לאיבוד שיווי משקלו. כמו כן ניתן לבצע עבודה אחרת מעל לסולם ובלבד שהסולם מקובע כראוי והעובד מאובטח בצורה בטוחה למבנה יציב שעליו מתבצעת העבודה.

מהי מגבלת העבודה על סולם?

על שלב בסולם יעמוד רק אדם אחד בלבד, העומס הכללי על הסולם לא יעלה על 150 ק"ג. חובה בכל עת לטפס על הסולם כאשר העובד פונה כלפי הסולם ועל העובד המטפס לשמור תמיד על 3 נקודות אחיזה בסולם לפחות.

במות הרמה ניידות

מהם הדברים שיש לבדוק בעת שימוש בבמות הרמה ניידות?

- א. המתקן נבדק ביסודיות ע"י בודק מוסמך ותסקיר הבודק בתוקף.
- ב. קיימים נקודות עיגון על משטח עבודה.
- ג. חובה לבצע בדיקת תקינות בעין של הכלי, טרם תחילת העבודה עם הבמה. בבדיקה יש לבדוק את הצמיגים, כבלים, משטח העבודה, סל ההרמה, גידור ומעקות, שלטי בטיחות וכו'.
- ד. חובה לבצע בדיקת של מקום ביצוע העבודה ולבדוק כי ניתן לנייד את הבמה ולעבוד איתה בבטיחות. לסמן מכשולים באופן בולט כך שיראו למפעיל הבמה.

האם קיימת חובת שימוש בצמ"א כאשר נעשה שימוש במתקני עבודה בגובה (סל הרמה תקני, בימת הרמה מתרוממת, כפיגום תלוי ממוכן)?

כן, חובת שימוש בצמ"א (מסוג מערכת בלימת נפילה) קיימת גם בעת שימוש במתקני עבודה בגובה כיוון וסכנת הנפילה עדיין קיימת אם בשל התהפכות הכלי המרים בגלל חוסר יציבות רגעית, קיבוע לא תקין, חוסר מיומנות וכד' או לאור חוסר זהירות מפעיל הכלי ועבודתו שלא בהתאם לכללי הבטיחות והעבודה הנכונה עם הכלי. השימוש בצמ"א יבטיח את בטיחות העובד וימנע את מפילתו מתוך מתקן העבודה.

* אין מסמך מהווה תחליף להוראות התקנה אשר מהווה את המקור המוסמך לפיו יש לפעול.

** בתקנה נעשה שימוש במונח הרחב "מבצע" על מנת להגדיר את בעל האחריות, בתקציר זה בחרתי, מטעמי נוחות ופשטות, להשתמש במונח מעביד / מנהל עבודה על מנת לתאר את הנושא באחריות. אך כאמור, האמור בתקנה הנה ההוראה המחייבת.

*** יצויין כי משרד התמ"ת נותן שירות חדש לציבור הרחב, המאפשר בדיקת הסמכתם של מדריכי עבודה בגובה, מטפסי תרנים, גולשי בניין ומנהלים מקצועיים לעבודות גלישה ולטיפוס תרנים, ע"י הקשת מספר תעודת הזהות שלהם. באמצעות שירות זה, יוכל כל אחד לוודא שהוא יצר קשר עם אדם שעבר הכשרה מתאימה, הוא מוכר ע"י אגף הפיקוח על העבודה והסמכתו בתוקף. כמו כן השירות מונע הצגת מסמכים כוזבים והתחזות לבעל מקצוע אחר. בנוסף, ניתן לוודא באמצעות השירות כי הציבור מעסיק מנהל עבודה מוסמך, מעליתן מוסמך, ממונה על הבטיחות, בודק מוסמך לכלי הרמה, חברת שירות למעליות ועוד.